

RoelBrandt

stichting

Inhoud

Wat doet ADC RoelBrandt Stichting?	3
Rimburg: een vicus langs de via Belgica	5
Promotie Wouter Roessingh	7
Dag van de maritieme archeologie Nieuwland	9
Promotieonderzoek Wouter Waldus	11
Samenwerking Saxion Hogeschool	13
Publicatie opgravingen Wehl en Didam	15
Erfgoedbeheer	17
Afstudeeropdracht Roel Kramer	19
Weekend van de Archeologie	21
Van wildernis naar cultuurlandschap; een vegetatiereconstructie in Twente	23
De topografie van Romeins Heerlen, Coriovallum	25
Een nederzetting uit de Romeinse tijd in Denekamp	27

Wat doet ADC RoelBrandt Stichting?

De ADC RoelBrandt Stichting stelt zich tot doel de wetenschappelijke kennisvermeerdering als gevolg van commerciële archeologische activiteiten te vertalen naar het academische werkveld.

De stichting wil het draagvlak voor archeologisch onderzoek stimuleren en vergroten. Daarmee sluit de stichting aan bij de idealen van een van de grondleggers van de commerciële archeologie in Nederland, drs. R.W. Brandt, die tevens de eerste directeur was van het ADC.

Vanuit de stichting worden projecten uitgevoerd zonder winstoogmerk. De stichting biedt ruimte aan initiatieven in de vorm van wetenschappelijke studies, studies gericht op maatschappelijke archeologische onderwerpen en het organiseren van symposia of evenementen. De stichting is gelieerd aan het ADC, maar haar onderzoeksopdracht is veel breder. Zo kan nauw samengewerkt worden met universiteiten of andere bedrijven.

Hieronder treft u een greep uit de projecten die de RoelBrandt Stichting in 2012/2013 mede mogelijk maakte.

Rimburch: een vicus langs de via Belgica

**Jaar
bericht**

2012
2013

Rimburg: een vicus langs de via Belgica

Tussen Keulen en Bavai liep in de Romeinse tijd een van de belangrijkste wegen in het noordwesten van het rijk. Langs deze verkeersader ontstonden kleine en grote plaatsen. Sommige groeiden uit tot regionale centra (vici). Een van die plaatsen is al bijna 100 jaar geleden ontdekt bij Rimburg, op de grens met Duitsland. Opgravingen uit de jaren 20 en 60 van de vorige eeuw zijn niet gepubliceerd, terwijl er toch aansprekende resultaten zijn.

In Rimburg zijn onder leiding van H. Brunsting in 1948 en later door T. Bloemers in 1970 opgravingen uitgevoerd. Aan de Palenbergerweg zijn resten aangetroffen van een Romeins weggedorp: de Romeinse weg is aangesneden en er zijn aan weerszijden restanten van woningen opgegraven. De bewoning, hout- en steenbouw, kent meerdere opeenvolgende fasen in een periode van ca. 100 jaar. Over het veldwerk van Brunsting is weinig bekend. Van het onderzoek uit 1970 zijn tekeningen, vondsten, dagrapporten, enkele foto's en afschriften uit het vondstenboek voorhanden. Deze documentatie is door het Provinciaal Depot van Limburg aangeleverd met als doelstelling het materiaal uit te werken alsof de opgraving net is afgerond. De RoelBrandt Stichting werkt nu deze opgraving uit en maakt de data digitaal beschikbaar.

Opdracht: Provincie Limburg
Uitvoering: Anouk Veldman
Informatie: a.veldman@archeologie.nl

**Jaar
bericht**

2012
2013

Promotie Wouter Roessingh

Archeoloog Wouter Roessingh is via de RoelBrandt Stichting gedetacheerd bij de Universiteit Leiden voor het onderzoeksproject 'Farmers of the coast. Coastal farming communities on the southern North Sea coast, 2000-800 BC', een studie naar kustgemeenschappen in de Bronstijd in het zuidelijk Noordzeegebied dat door NWO wordt gefinancierd. Vier promovendi houden zich in het project bezig met één aspect van de Westfriese Bronstijd. Roessingh bestudeert 'het culturele landschap van West-Friesland', in het bijzonder de aard en dynamiek van bronstijdnederzettingen in West-Friesland. In West-Friesland is de afgelopen decennia veel archeologisch onderzoek uitgevoerd, met name ook grootschalig nederzettingsonderzoek dat echter nooit is uitgewerkt. De analyse van oude opgravingen zullen een belangrijke bijdrage leveren aan de kennis van bronstijdgemeenschappen in het kustgebied en elders in Nederland. Het betreft de opgravingen van de voormalige Rijksdienst voor Oudheidkundig Bodemonderzoek in Andijk (1973) en Bovenkarspel (1974-1978) en de uitwerkingen van de vele opgravingen van het Instituut voor Pre- en Protohistorie rond Hoogkarspel (jaren 60 en 70).

Opdracht: Universiteit Leiden
Uitvoering: Wouter Roessingh
Informatie: w.roessingh@arch.leidenuniv.nl
www.westfrisia.com

ARCHEOLOGIE FESTIVAL

Dag van de maritieme archeologie Nieuwland

**Jaar
bericht**

2012
2013

Dag van de maritieme archeologie Nieuwland

In het weekend van 5 en 6 oktober 2013 vond langs de kust van Lelystad het Archeologie Festival plaats. Nieuw Land Erfgoedcentrum, Bataviawerf en Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed Scheepsarcheologie organiseerden dit archeologisch feest voor jong en oud, waar veel te beleven en veel te doen was. Tijdens de activiteiten maakten bezoekers op speelse wijze kennis maken met de archeologie in Flevoland. Op 4 oktober was er een speciale dag voor schoolkinderen. De RoelBrandt Stichting adviseerde de organisatie over de opzet van dit evenement.

Opdracht: Nieuw Land Erfgoedcentrum, Bataviawerf en Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed Scheepsarcheologie

Uitvoering: Nieuw Land Erfgoedcentrum, Bataviawerf en Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed Scheepsarcheologie

Informatie: d.froeling@archeologie.nl

**Jaar
bericht**

2012
2013

Promotieonderzoek Wouter Waldus

Maritiem archeoloog Wouter Waldus is via de RoelBrandt Stichting gedetacheerd bij het Groningen Institute of Archaeology. Waldus doet een promotieonderzoek naar het belang van de binnenvaart op de Zuiderzee bij de economische bloei van de Hollandse steden vanaf 1600. Het onderzoek is gebaseerd op de analyse van ruim 100 scheepswrakken van vrachtschepen in de Flevopolders en het IJsselmeer. In het onderzoek staat een multidisciplinaire benadering centraal. Economische geschiedenis, historische geografie en maritieme archeologie worden onder het overkoepelende begrip maritiem cultuurlandschap gehanteerd om de wrakken te interpreteren. In 2016 zal dit onderzoek naar verwachting afgerond zijn.

Voor: Groningen Institute of Archaeology
Uitvoering: Wouter Waldus
Informatie: w.waldus@archeologie.nl

SAXION

**Jaar
bericht**

2012
2013

Samenwerking Saxion Hogeschool

Medewerkers van ADC ArcheoProjecten worden door de RoelBrandt Stichting in de gelegenheid gesteld (gast)colleges te verzorgen. Zo hebben medewerkers van het team landschapsarcheologie van het ADC een collegereeks verzorgd voor Saxion in Deventer. Medewerkers van de afdeling conservering van het ADC zijn nauw betrokken bij de opzet van een afstudeerrichting aan de hogeschool. Via de RoelBrandt Stichting wordt aan een aantal Saxionstudenten de gelegenheid geboden om bij ADC ArcheoProjecten stage te lopen of te werken aan een afstudeeropdracht.

Voor: Saxion Hogeschool
Uitvoering: in uitwisseling
Informatie: f.versteeg@archeologie.nl of h.vandervelde@archeologie.nl

Publicatie opgravingen Wehl en Didam

Tegen het eind van de jaren 90 van de vorige eeuw vonden twee bijzondere opgravingen plaats in de Liemersstreek in Gelderland. Voor het eerst werd duidelijk welke bijzondere rijkdommen de bodem van Didam en Wehl herbergden. In beide gevallen werden resten van nederzettingen uit de Romeinse tijd blootgelegd. Daarnaast kwamen sporen van een klein grafveld tevoorschijn. De rijkdom van deze nederzettingen in de 3e en 4e eeuw na Chr. staat in schril contrast tot de moeilijke periode waarin de dichtbijgelegen provincies van het Romeinse rijk verkeerden.

Omdat het destijds niet gebruikelijk was om over opgravingen te rapporteren, is het echter nooit tot een volledige uitwerking gekomen. Wel waren de opgravers ver gevorderd met hun wetenschappelijke verslaglegging. In opdracht van de provincie Gelderland coordineert de RoelBrandt Stichting de totstandkoming van een wetenschappelijke publicatie over deze opgravingen. Op basis daarvan wordt samen met partners (gemeenten en oudheidkundige kring) gezocht naar een manier om de resultaten te ontsluiten voor een groot publiek.

Opdracht: Provincie Gelderland
Uitvoering: H. van der Velde, L. Verniers, A. Botman i.s.m. RCE, E. Taayke & A. Koster
Informatie: h.van.der.velde@archeologie.nl

Erfgoedbeheer

Eigenaren en beheerders van een terrein met een archeologisch monument kunnen voor advies over beheer terecht bij Erfgoedbeheer van ADC RoelBrandt Stichting. De stichting, die zonder winstoogmerk opereert, beoogt met deze dienst een bijdrage te leveren aan het in standhouden van monumenten voor toekomstige generaties. Beheerders kunnen de zorg voor monumenten op deze manier kostenefficiënt laten uitvoeren.

Er zijn vele zichtbare en niet-zichtbare archeologische monumenten in Nederland, zoals grafheuvels, kasteelheuvels, Celtic fields en nederzettingsterreinen. Eigenaren en beheerders, particulier of overheid, kunnen Erfgoedbeheer inschakelen voor rapportages over de staat van het monument op hun grondgebied en voor praktisch advies over onderhoud of herstel. Ook andere cultuurhistorische waarden in het landschap, zoals wallen, loopgraven of schansen, behoren tot de expertise. Daarnaast kan Erfgoedbeheer de presentatie of openstelling van een monument begeleiden en ondersteunen bij subsidieaanvragen voor instandhouding.

Opdracht: ADC RoelBrandt Stichting
Uitvoering: medewerkers Erfgoedbeheer, Irene Velthuis en Rob Datema
Informatie: erfgoedbeheer@archeologie.nl

**Jaar
bericht**

2012
2013

Afstudeeropdracht Roel Kramer

In 2011 heeft Roel Kramer zijn afstudeeropdracht als bachelor aan de Saxion hogeschool Deventer bij de RoelBrandt Stichting uitgevoerd. Roel heeft zich beziggehouden met de vraag hoe media omgaan met het onderwerp 'archeologie'. Hij richtte zich op kranten en onderzocht voor verschillende jaargangen hoe vaak en op welke wijze archeologisch onderzoek in het nieuws was. De vraag was of de implementatie van het verdrag van Malta in 2007 ook geleid heeft tot meer aandacht voor de archeologie.

Het onderzoek leidde o.a. tot de conclusie dat regionale kranten meer berichten over archeologie plaatsen dan landelijke. De Gelderlander heeft van de geselecteerde kranten met gemiddeld 82 artikelen per jaar het vaakst over archeologie geschreven. Van de landelijke kranten had het NRC Handelsblad de meeste artikelen geplaatst. Het Dagblad van het Noorden liet in de onderzoeksjaren een toename van interesse zien en had het hoogste aantal artikelen per maand in 2010. Van de landelijke kranten lieten De Telegraaf en NRC Handelsblad ook een toename van interesse zien.

Opdracht: ADC RoelBrandt Stichting
Uitvoering: Roel Kramer
Informatie: h.van.der.velde@archeologie.nl

ET WEEKEND VAN DE **ARCHEOLOGIE**

**Jaar
bericht**

2012
2013

Weekend van de Archeologie

In 2012 organiseerden de ADC RoelBrandt Stichting en Stichting Romeinenfestival gezamenlijk een groot evenement op het Kops Plateau in Nijmegen; het Weekend van de Archeologie. Dit festival biedt jong en oud informatie, vermaak en spektakel op het gebied van archeologie en (Romeinse) geschiedenis. Dat sluit goed aan bij een van de doelstellingen van de RoelBrandt Stichting; vergroting van het draagvlak voor de archeologie. Op het programma van de editie 2012 stonden workshops, demonstraties, opgravingen en een informatiemarkt en Romeinse ruiters, gladiatoren en soldaten verzorgen live performances op het festivalterrein. 6.500 bezoekers genoten van dit grootste archeologisch buitenevenement in Nederland. Ook de scholendag was geslaagd; zeshonderd kinderen uit groep 7 en 8 werden enthousiast ontvangen. Het volgende festival is van 31 mei t/m 2 juni 2014.

Opdracht: ADC RoelBrandt Stichting en Stichting Romeinenfestival
Uitvoering: Stichting Romeinenfestival
Informatie: d.froeling@archeologie.nl

Jaar bericht

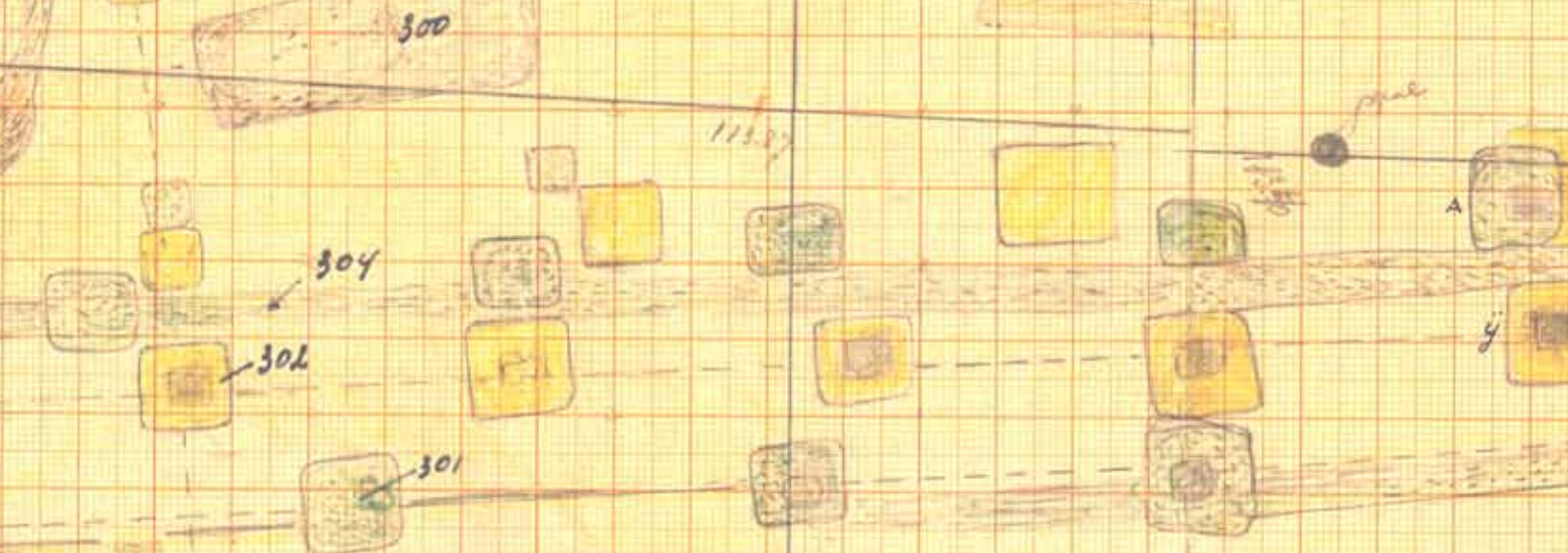
2012
2013

Van wildernis naar cultuurlandschap; een vegetatiereconstructie in Twente

In opdracht van de Universiteit Leiden ontwikkelde ADC ArcheoProjecten een nieuwe methode die is toegepast om de regionale vegetatieontwikkeling van Twente te reconstrueren. Deze reconstructietechniek maakt gebruik van de relaties tussen landschap, vegetatie en menselijk handelen. Door alle beschikbare palynologische data uit Twente te combineren met geomorfologische en historische kaarten kon de vegetatie in dit gebied worden gereconstrueerd van het Laat-Glaciaal tot in het Holoceen.

Er zijn voor dit project zes vegetatiekaarten gemaakt voor verschillende perioden vanaf de Jonge Dryas tot en met Middeleeuwen. Hierbij is gebruik gemaakt van standaard pollendiagrammen en van de relatie tussen hedendaagse plantgemeenschappen en hun ecologische eigenschappen. Vervolgens zijn de gereconstrueerde lokale vegetatiepatronen, in samenhang met hun relatie met het landschap, geëxtrapoleerd naar een regionale schaal. Deze kaarten geven een uniek overzicht van het veranderende landschap in Twente en laten zien op welke wijze mensen het landschap door de tijd heen hebben beïnvloed en veranderd. De kaarten zijn inmiddels opgenomen op de website van de Archeologie in Nederland.

Opdracht: Universiteit Leiden
Uitvoering: M.T.I.J. Gouw-Bouman, J.A.A. Bos en R. van Beek
Informatie: h.bos@archeologie.nl

CORIOVALLUM: HISTORIA, PRAESENTIA ET FUTURUM

De geschiedenis, topografie en beleving van Romeins Heerlen

**Jaar
bericht**

2012
2013

De topografie van Romeins Heerlen, Coriovallum

De RoelBrandt Stichting is in samenwerking met het Thermenmuseum en Saxion Next (stage van Ellen Edens) erin geslaagd een 'digitaal' overzicht te maken van alle opgravingen rond die tot nu toe zijn uitgevoerd en bij het moment van schrijven zijn gepubliceerd of in het Thermenmuseum aanwezig. Hierbij zijn alle 'bekende' veldtekeningen gedigitaliseerd waardoor dus als het ware een 'allesporenkaart' van Coriovallum is ontstaan.

Inzichtelijk is nu waar en hoe intensief op plaatsen onderzoek is uitgevoerd. Ook kan op basis van deze kaart een verwachting worden gegeven voor nog niet onderzochte terreinen. Daarnaast kan op basis van de gegenereerde gegevens onderzoek gedaan worden naar de aard, omvang, datering en functie van de verschillende structuren en Coriovallum op zich.

De komende periode wordt samen met het thermenmuseum onderzocht op welke wijze de resultaten gebruikt kunnen worden voor nieuw onderzoek en presentatie richting de bezoekers van het museum.

Opdracht: Thermenmuseum en Saxion Next
Uitvoering: Ellen Edens en Anouk Veldman
Informatie: a.veldman@archeologie.nl

Een nederzetting uit de Romeinse tijd in Denekamp

Illustratie: K.Wilson

Een nederzetting uit de Romeinse tijd in Denekamp

In opdracht van de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) is door de RoelBrandt stichting een opgraving uitgewerkt en gepresenteerd uit Denekamp. De opdracht maakt deel uit van het Odyssee project dat tot doel heeft bijzondere resultaten van ouder onderzoek te ontsluiten voor wetenschappelijke studie en publiek.

De opgraving vond plaats bij huidige woonwijk De Borchert in 1972 en duurde een jaar. Onder het esdek lagen sporen van een nederzetting. Voorafgaand aan dit onderzoek werd gedacht dat deze nederzetting dateerde uit de Late IJzertijd (vanaf 200 v. Chr) tot in de Romeinse tijd (tot ongeveer 200 na Chr). Naar aanleiding van de resultaten blijkt de nederzetting vooral in de Romeinse tijd bewoond.

Gedurende zes generaties stonden er twee (later drie) boerderijen met bijgebouwen. Behalve deze boerderijen kwamen ook sporen van akkers (aan de hand van ploegkrassen) tevoorschijn. In de 3e eeuw na Chr. werd de nederzetting verplaatst.

De resultaten van het onderzoek zijn gepubliceerd en tot 26 november 2011 was de tentoonstelling te zien in Natura Docet te Denekamp.

Opdracht: NWO
Uitvoering: Henk van der Velde
Informatie: h.van.der.velde@archeologie.nl

